

SNPS Verklaring inzake de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheids- factoren

Inhoudsopgave

A. Samenvatting	3
B. Beschrijving van de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren	4
C. Beschrijving van het beleid voor de identificatie en prioritering van de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren	9
D. Engagementbeleid	12
E. Verwijzingen naar internationale normen	15
F. Historische vergelijking	17
Bijlage 'Due diligence proces' bij MVB beleid SNPS	18

In dit statement geven we meer informatie over hoe wij omgaan met de identificatie, prioritering, en verwerking van de belangrijkste ongunstige effecten van onze beleggingsbeslissingen.

Dit statement bestaat uit de volgende zes secties:

- A. Samenvatting SFDR statement belangrijkste ongunstige effecten (bovenstaand)
- B. Beschrijving van de belangrijkste ongunstige effecten
- C. Beleid om de belangrijkste ongunstige effecten te identificeren, prioriteren en mitigeren
- D. Betrokken belegger instrumenten
- E. Referenties naar internationale standaarden
- F. Historische vergelijking

A. Samenvatting

SNPS neemt de belangrijkste ongunstige effecten van zijn beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren in aanmerking. Deze verklaring is de verklaring inzake de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren van het pensioenfonds over alle pensioenregelingen. Deze verklaring heeft betrekking op de referentieperiode van 1 januari tot en met 31 december 2024.

Bij het pensioenfonds vinden we maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) belangrijk. Als onderdeel van onze benadering van MVB en naast het meenemen van duurzaamheidsrisico's, streven we ernaar de belangrijkste ongunstige effecten van onze beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren te beperken. Deze belangrijkste ongunstige effecten kunnen zich op verschillende gebieden voordoen, zoals met betrekking tot milieu-, sociale en werknemersaangelegenheden, mensenrechten, corruptie en omkoping.

Op de belangrijkste ongunstige effecten nemen wij maatregelen. De belangrijkste ongunstige effecten op het gebied van milieu zijn: broeikasgasemissies (BKG- ofwel CO₂-emissies), de koolstofvoetafdruk (CO₂-voetafdruk) en broeikasgas intensiteit (CO₂-intensiteit) van ondernemingen en negatieve gevolgen voor de biodiversiteit. En op het gebied van sociale en werknemersaangelegenheden zijn dit schendingen van de UN Global Compact, de UN Guiding Principles on Business and Human Rights of OESO-richtlijnen door ondernemingen, het risico op kinderarbeid, het gebrek aan genderdiversiteit in de Raad van Bestuur en mogelijke blootstelling aan controversiële wapens.

De mate en de manier waarop de belangrijkste ongunstige effecten in het beleggingsproces worden meegenomen, hangt af van verschillende factoren, zoals het type fonds of strategie, de activaklasse en de beschikbaarheid van betrouwbare gegevens. Waar mogelijk en haalbaar gelden, in lijn met de aard van de beleggingen, voor alle financiële producten minimumeisen. De exacte toepassing kan verschillen tussen financiële producten en zal worden gedocumenteerd in de informatieverschaffing over financiële producten in overeenstemming met de vereisten en tijdlijnen van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) van de Europese Unie.

B. Beschrijving van de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren

Hieronder vindt u een overzicht van de belangrijkste ongunstige effecten waar het pensioenfonds rekening mee houdt. Hierin geven we aan welke maatregelen het pensioenfonds onderneemt om het ongunstige effect te beperken. Deze maatregelen bestaan uit de volgende ESG-beleidsinstrumenten: uitsluiten, ESG-integratie, normatieve en thematische engagement en stemmen. Meer informatie over deze ESG-beleidsinstrumenten en de toepassing daarvan vindt u in ons [MVB-beleid](#).

Dit overzicht zal in de loop van de tijd worden uitgebreid en aangepast, in lijn met de ontwikkeling van het pensioenfonds MVB-beleid en relevante ontwikkelingen in wet- en regelgeving.

Tabel 1: Overzicht indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheid

Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid	Parameter	Effecten 2024	Effecten 2023	Effecten 2022	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen**	
Indicatoren voor ondernemingen waarin is belegd							
Klimaat- en andere milieu-indicatoren							
Broeikasgas-emissies	1. BKG*-emissies	Scope 1-BKG-emissies	19.917 ton	15.128 ton	N/A	Hoeveelheid Scope 1 broeikasgasemissies uitgedrukt in ton CO ₂ -equivalent per jaar. Scope 1 betreft directe emissies door ondernemingen. Emissies kunnen gerapporteerd of geschat zijn. Het betreft het aandeel in scope 1 BKG-emissies van de belegging ten opzichte van de EVIC (in EUR) van de issuer. (EVIC is de ondernemingswaarde inclusief contanten).	Zie hieronder bij ‘totale bkg*’ emissies.
		Scope 2-BKG-emissies	7.026 ton	5.761 ton	N/A	Hoeveelheid Scope 2 broeikasgasemissies uitgedrukt in ton CO ₂ -equivalent per jaar. Scope 2 betreft indirecte emissies als gevolg van de inkoop van energie door ondernemingen. Emissies kunnen gerapporteerd of geschat zijn. Het betreft het aandeel in scope 2 BKG-emissies van de belegging ten opzichte van de EVIC (in EUR) van de issuer.	Zie hieronder bij ‘totale bkg*’ emissies.
		Scope 3-BKG-emissies	180.487 ton	152.795 ton	N/A	Hoeveelheid Scope 3 broeikasgasemissies uitgedrukt in ton CO ₂ -equivalent per jaar. Scope 3 betreft alle overige emissies in de waardeketen buiten Scope 1 en Scope 2. Emissies zijn geschatte waarden. Het betreft het aandeel in scope 3 BKG-emissies van de belegging ten opzichte van de EVIC (in EUR) van de issuer.	Zie hieronder bij ‘totale bkg*’ emissies.
		Totale BKG-emissies	206.295 ton	172.899 ton	N/A	Totale hoeveelheid Scope 1, Scope 2 en Scope 3 broeikasgasemissies uitgedrukt in ton CO ₂ -equivalent per jaar. Scope 1 en scope 2 emissies zijn gerapporteerde cijfers wanneer deze door de ondernemingen beschikbaar worden gesteld. Wanneer geen gerapporteerde cijfers beschikbaar zijn, worden deze cijfers geschat. Scope 3 emissies zijn geschatte data.	Thematisch engagement: wij voeren engagement met ondernemingen gericht op het reduceren van hun BKG** emissies. We identificeren hiervoor hoog-risico sectoren (CO ₂ intensieve sectoren) in de beleggingsportefeuille. We verwachten van deze ondernemingen een klimaatstrategie in lijn met het Akkoord van Parijs. Dit passen wij toe op aandelen en bedrijfsobligaties. Stemmen: Op het thema klimaat verwachten wij dat de bedrijfsstrategie is gericht op de doelstelling om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5 graden Celsius, zoals uiteengezet in het Klimaatakkoord van Parijs en/of een plan hebben opgesteld om in 2050 een netto-uitstoot van nul te bereiken. Wanneer dit niet het geval is, stemmen wij tegen de herbenoeming van bestuurders. Dit passen wij toe op ons aandelenmandaat.
	2. Koolstofvoetafdruk	Koolstofvoetafdruk	500 ton/belegd vermogen in miljoen EUR	551 ton/belegd vermogen in miljoen EUR	N/A	Totale hoeveelheid Scope 1, Scope 2 en Scope 3 broeikasgasemissies uitgedrukt in ton CO ₂ -equivalent per jaar, gedeeld door de geaggregeerde ondernemingswaarde (Enterprise Value of EVIC), uitgedrukt in miljoen euro. Scope 1 en scope 2 emissies zijn gerapporteerde cijfers wanneer deze door ondernemingen beschikbaar worden gesteld. Wanneer geen gerapporteerde cijfers beschikbaar zijn, worden deze cijfers geschat. Scope 3 emissies zijn geschatte data.	ESG-integratie middels een CO ₂ -reductiestrategie: De CO ₂ -voetafdruk van het aandelen wereld mandaat wordt vergeleken met die van de benchmark. In de mandaatrichtlijnen is de volgende doelstelling opgenomen: de portefeuille moet een 15% lagere CO ₂ -intensiteit hebben dan de benchmark. Zie verder ook de genomen maatregelen bij PAI 1: Totale bkg emissies.
	3. BKG* *-intensiteit ondernemingen waarin is belegd	BKG** -intensiteit ondernemingen waarin is belegd	862 ton/omzet in miljoen EUR	897 ton/omzet in miljoen EUR	N/A	Totale hoeveelheid Scope 1, Scope 2 en Scope 3 broeikasgasemissies uitgedrukt in ton CO ₂ -equivalent per jaar, gedeeld door de geaggregeerde omzet, uitgedrukt in miljoen euro. Scope 1 en scope 2 emissies zijn gerapporteerde cijfers wanneer deze door ondernemingen beschikbaar worden gesteld. Wanneer geen gerapporteerde cijfers beschikbaar zijn, worden deze cijfers geschat. Scope 3 emissies zijn geschatte data.	Zie de genomen maatregelen bij PAI 1: Totale bkg emissies. Dit passen wij toe op aandelen en bedrijfsobligaties.
	4. Blootstelling aan ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	Aandeel beleggingen in ondernemingen actief in de sector fossiele brandstoffen	10%	10%	N/A	De beoordeling wordt vastgesteld op basis van door ondernemingen gerapporteerde data. Bij enige blootstelling wordt de gehele onderneming meegewogen.	
	5. Aandeel verbruik en opwekking niet-hernieuwbare energie	Aandeel verbruik van niet-hernieuwbare energie en opwekking van niet-hernieuwbare energie van ondernemingen waarin is belegd, uit niet-hernieuwbare energiebronnen, ten opzichte van hernieuwbare energiebronnen, uitgedrukt als percentage van de totale energiebronnen	71%	74%	N/A	Gebaseerd op gerapporteerde data.	Geen actieve sturing op deze specifieke PAI.

** Het pensioenfonds heeft voor de referentieperiode geen streefdoelen voor de PAI-indicatoren gedefinieerd. Daarnaast ontwikkelt het MVB-beleid incl. het uitsluitingsbeleid zich doorlopend. Het beleid wordt gemonitord en aangepast aan de actuele en maatschappelijke ontwikkelingen.

* BKG staat voor Broeikasgassen

Tabel 1: Vervolg

Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid		Parameter	Effecten 2024	Effecten 2023	Effecten 2022	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen**
Indicatoren voor ondernemingen waarin is belegd							
Klimaat- en andere milieu-indicatoren							
Broeikasgas-emissies	6. Intensiteit energieverbruik per sector met grote klimaateffecten	Energieverbruik in GWh per miljoen EUR aan inkomsten van ondernemingen waarin is belegd, per sector met grote klimaateffecten			N/A	Gebaseerd op gerapporteerde data.	Geen actieve sturing op deze specifieke PAI.
		Landbouw, bosbouw en visserij	0,5 GWh/inkomsten per miljoen EUR	1,1 GWh/inkomsten per miljoen EUR			
		Winning van delfstoffen	0,9 GWh/inkomsten per miljoen EUR	1,0 GWh/inkomsten per miljoen EUR			
		Industrie	2,7 GWh/inkomsten per miljoen EUR	3,6 GWh/inkomsten per miljoen EUR			
		Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht	2,5 GWh/inkomsten per miljoen EUR	1,0 GWh/inkomsten per miljoen EUR			
		Distributie van water; en afvalwaterbeheer en sanering	1,4 GWh/inkomsten per miljoen EUR	0,1 GWh/inkomsten per miljoen EUR			
		Bouwnijverheid	0,2 GWh/inkomsten per miljoen EUR	0,1 GWh/inkomsten per miljoen EUR			
		Groot- en detailhandel; reparatie van auto's en motorfietsen	0,1 GWh/inkomsten per miljoen EUR	1,2 GWh/inkomsten per miljoen EUR			
		Vervoer en opslag	1,5 GWh/inkomsten per miljoen EUR	0,5 GWh/inkomsten per miljoen EUR			
		Exploitatie van en handel in onroerend goed	0,5 GWh/inkomsten per miljoen EUR	0%			
Biodiversiteit	7. Activiteiten met negatieve gevolgen voor biodiversiteits-gevoelige gebieden	Aandeel beleggingen in ondernemingen met vestigingen/activiteiten in of bij biodiversiteitsgevoelige gebieden wanneer de activiteiten van die ondernemingen negatieve gevolgen voor die gebieden hebben	5%	0%	N/A	Bij enige aanwezigheid en/of activiteiten in gebieden met een kwetsbare biodiversiteit wordt de gehele onderneming meegewogen. Gebaseerd op gerapporteerde en geschatte data.	Normatieve engagement en uitsluiting: met bedrijven die activiteiten ontplooiën die de biodiversiteit in gevoelige natuurgebieden schaden op basis van relevante internationale richtlijnen. Dit passen wij toe op aandelen en bedrijfsobligaties. Thematisch engagement: wij voeren engagement met ondernemingen gericht op het verminderen van impact en afhankelijkheid van biodiversiteit. Dit passen wij toe op aandelen en bedrijfsobligaties.
Watergehalte	8. Emissies in water	Door de ondernemingen waarin is belegd veroorzaakte emissies in water (in ton) per miljoen EUR aan beleggingen, uitgedrukt als gewogen gemiddelde	149,2 ton/belegd vermogen in miljoen EUR	36,6 ton/belegd vermogen in miljoen EUR	N/A	Bedrijven die het milieu ernstig schaden door grond- of watervervuiling op basis van relevante internationale richtlijnen. Gebaseerd op gerapporteerde data.	
Afval	9. Aandeel gevaarlijk afval en radioactief afval	Door de ondernemingen waarin is belegd, geproduceerd gevaarlijk afval en radioactief afval (in ton) per miljoen EUR aan beleggingen, uitgedrukt als gewogen gemiddelde	3,4 ton/belegd vermogen in miljoen EUR	5,1 ton/belegd vermogen in miljoen EUR	N/A	Gebaseerd op gerapporteerde data.	Geen actieve sturing op deze specifieke PAI

** Het pensioenfonds heeft voor de referentieperiode geen streefdoelen voor de PAI-indicatoren gedefinieerd. Daarnaast ontwikkelt het MVB-beleid incl. het uitsluitingsbeleid zich doorlopend. Het beleid wordt gemonitord en aangepast aan de actuele en maatschappelijke ontwikkelingen.

Tabel 1: Vervolg

Indicator ongunstige effecten op duurzaamheid		Parameter	Effecten 2024	Effecten 2023	Effecten 2022	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen * *
Indicatoren voor ondernemingen waarin is belegd							
Indicatoren voor sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten, en bestrijding van corruptie en omkoping							
Sociale thema's en arbeidsomstandigheden	10. Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)	Aandeel beleggingen in ondernemingen die betrokken zijn geweest bij schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen	0%	0%	N/A	De beoordeling wordt vastgesteld op basis van geschatte data.	Normatieve engagement en uitsluiting: Wij gaan het gesprek aan met bedrijven die internationale normen schenden of dreigen te schenden. Bij onvoldoende resultaat van de engagement kunnen structurele normschenders worden uitgesloten. Dit passen wij toe op aandelen en bedrijfsobligaties.
	11. Ontbreken van procedures en compliance-mechanismen voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen	Aandeel beleggingen in ondernemingen zonder een beleid voor het monitoren van de naleving van de beginselen van het VN Global Compact en de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen of zonder regelingen voor de afhandeling van klachten waarmee schendingen van die VN-beginselen of OESO-richtsnoeren kunnen worden aangepakt	16%	62%	N/A	De beoordeling wordt vastgesteld op basis van door ondernemingen gerapporteerde data en geschatte data. Bij enig ontbreken van procedures wordt de gehele onderneming meegewogen.	Normatief engagement: Waar relevant wordt binnen het normatieve engagement aangedrongen op herstel en verhaal procedures binnen ondernemingen. Dit passen wij toe op aandelen en bedrijfsobligaties.
	12. Niet-gecorrigeerde loonkloof tussen mannen en vrouwen	Gemiddelde niet-gecorrigeerde loonkloof tussen mannen en vrouwen bij ondernemingen waarin is belegd	14%	14%	N/A	Procentuele verschil in beloning tussen mannen en vrouwen. Gebaseerd op gerapporteerde data.	
	13. Genderdiversiteit raad van bestuur	Gemiddelde verhouding tussen aantal vrouwelijke en mannelijke leden in de raad van bestuur van ondernemingen waarin is belegd, uitgedrukt als percentage van alle leden in de raad van bestuur	30%	29%	N/A		Stembeleid: Wij stemmen tegen de herbenoeming van de voorzitter van de benoemingscommissie (of andere commissieleden, afhankelijk van de situatie) wanneer er geen vrouwelijke bestuursleden zijn. We houden rekening met lokale wet- en regelgeving en corporate governance codes. Dit passen wij toe op aandelen.
	14. Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoneelsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens)	Aandeel beleggingen in ondernemingen die zijn betrokken bij de productie of verkoop van controversiële wapens	0%	0%	N/A	De beoordeling wordt vastgesteld op basis van door ondernemingen gerapporteerde data.	Uitsluiten van producenten van controversiële wapens. Dit passen wij toe op het aandelen wereld mandaat.
Indicatoren voor beleggingen in overheden en supranationale instellingen							
Ecologisch	15. BKG ** -intensiteit	BKG ** -intensiteit landen waarin is belegd	651 ton/BNP in miljoen EUR	648 ton/BNP in miljoen EUR	N/A	Hoeveelheid broeikasgas-emissies van een land, uitgedrukt in ton CO ₂ -equivalent per jaar, gedeeld door het bruto nationaal product van een land in miljoen euro. Gebaseerd op gerapporteerde data.	Geen actieve sturing op deze specifieke PAI.
Sociaal	16. Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten	Aantal landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten (absoluut aantal en relatief aantal gedeeld door alle landen waarin is belegd), als bedoeld in internationale verdragen en overeenkomsten, beginselen van de Verenigde Naties en, in voorkomend geval, nationaal recht		7%	N/A	Percentage van de beleggingen dat vertegenwoordigd wordt door landen die onderwerp zijn van EU-sancties als gevolg van schendingen van sociale rechten. Bij enige blootstelling wordt de gehele issuer meegewogen. Gebaseerd op geschatte data.	
			2,00			Absoluut aantal landen waarin is belegd die onderwerp zijn van EU-sancties als gevolg van schendingen van sociale rechten	
			6% ***			Relatief aantal landen waarin is belegd die onderwerp zijn van EU-sancties als gevolg van schendingen van sociale rechten (absoluut aantal landen met schendingen, gedeeld door totaal aantal landen waarin is belegd)	

** Het pensioenfonds heeft voor de referentieperiode geen streefdoelen voor de PAI-indicatoren gedefinieerd. Daarnaast ontwikkelt het MVB-beleid incl. het uitsluitingsbeleid zich doorlopend. Het beleid wordt gemonitord en aangepast aan de actuele en maatschappelijke ontwikkelingen.

*** Vanaf rapportagejaar 2024 is de indicator uitgebreid met het absolute aantal landen. Daarnaast is het relatieve getal gewijzigd en wordt dit uitgedrukt ten opzichte van het aantal landen waarin wordt belegd.

Tabel 1: Vervolg

Ongunstige effecten op duurzaamheid		Ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren (kwalitatief of kwantitatief)	Effecten 2024	Effecten 2023	Effecten 2022	Toelichting	Genomen maatregelen en voor de volgende referentieperiode geplande maatregelen en vastgestelde streefdoelen * *
Indicatoren voor ondernemingen waarin is belegd							
Indicatoren voor beleggingen in vastgoedactiva							
Fossiele brandstoffen	17. Blootstelling aan fossiele brandstoffen via vastgoedactiva	Aandeel beleggingen in vastgoedactiva die een rol spelen bij het winnen, opslaan, vervoeren of produceren van fossiele brandstoffen		N/A	N/A		
Energie-efficiëntie	18. Blootstelling aan energie-inefficiënte vastgoedactiva	Aandeel beleggingen in energie-inefficiënte vastgoedactiva		N/A	N/A		
Andere indicatoren voor de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren							
Water-, afval- en materiëlemissies	19. Blootstelling aan gebieden met grote waterstress	PAI 8 (tabel 2). Aandeel beleggingen in ondernemingen met locaties in gebieden met grote waterstress zonder een beleid voor waterbeheer	18%	9%		De beoordeling wordt vastgesteld op basis van door ondernemingen gerapporteerde data. Bij enige blootstelling wordt de gehele onderneming meegewogen.	
Mensen-rechten	20. Activiteiten en leveranciers met een significant risico op kinderarbeid	PAI 12 (tabel 3). Aandeel beleggingen in ondernemingen die blootstaan aan activiteiten en leveranciers met een significant risico op kinderarbeid, naar geografisch gebied of soort activiteit	6%	7%		De beoordeling wordt vastgesteld op basis van door ondernemingen gerapporteerde data. Bij enige blootstelling wordt de gehele onderneming meegewogen.	Normatieve engagement en uitsluiting: met bedrijven waar kinderarbeid voorkomt in eigen bedrijfsvoering of in de keten, op basis van relevante internationale richtlijnen. Dit passen wij toe op aandelen en bedrijfsobligaties.

C. Beschrijving van het beleid voor de identificatie en prioritering van de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren

Het pensioenfonds past een due diligence beleid toe om de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren vast te stellen, te analyseren en te prioriteren. Het doel van dit proces is om de belangrijkste ongunstige effecten te voorkomen en te verminderen alsmede om te monitoren hoe de geïdentificeerde effecten de beleggingsportefeuille van het pensioenfonds beïnvloeden. Voorafgaand aan deze due diligence screening zijn er aantal criteria op basis waarvan ondernemingen bij voorbaat uitgesloten worden, dit betreft de uitsluitingen van het pensioenfonds, zoals vastgelegd is in het uitsluitingenbeleid.

Dit beleid is goedgekeurd door het bestuur van het pensioenfonds op 17 maart 2020. SNPS maakt bij de uitvoering van dit beleid gebruik van ESG-dienstverlener Hermes Equity Ownership Services (EOS), Shell Asset Management Company en Achmea IM.

Om goed inzicht te krijgen of ondernemingen zich houden aan de internationale normen, zoals verwoord in het UN Global Compact, de OESO-richtlijnen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights, screent de ESG adviseur elk half jaar de beleggingen van het pensioenfonds. Onze ESG-adviseur maakt hiervoor gebruik van informatie van MSCI en ISS (onafhankelijke ESG-data providers). Dat betekent dat het beleggingsuniversum wordt gecheckt op ondernemingen die mensenrechten, arbeidsnormen, milieunormen en anti-corruptieregels schenden. Hierbij wordt gekeken naar impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu en de ernst, schaal, onomkeerbaarheid en waarschijnlijkheid van de schending. De volgende stap is door middel van engagement de negatieve impact van bedrijven te voorkomen, mitigeren of herstelmaatregelen en/ of compensatie mogelijk te maken. Bij onvoldoende voortgang kan het pensioenfonds overgaan tot uitsluiting. De voortgang en impact van het engagementbeleid wordt kwartaalwijs gemonitord middels een engagementrapportage en middels een publieke rapportage verantwoord aan de pensioendeelnemers en andere belanghebbenden. Met dit beleid ondervangen we in het beoordelingsproces eventuele foutmarges. In de bijlage gaan we nader in op de verschillende stappen van het due diligence proces. Daarbij sluiten we aan bij EU-duurzaamheidswetgeving en het Instrumentarium van het Convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Pensioenfonds¹.

Op dit moment zijn de belangrijkste ongunstige effecten die uit deze due diligence voorkomen: BKG-intensiteit, schending van de UNGC en OESO-richtlijnen. Dit is gebaseerd op: Mensenrechten, Arbeidsnormen, Milieu en Anti-corruptie. Daarnaast speelt databeschikbaarheid een belangrijke rol in de uitvoering van het beleid. Onze ESG-adviseur maakt hiervoor gebruik van informatie van MSCI en ISS ESG (beiden onafhankelijke ESG-data providers) voor de liquide beleggingen. MSCI maakt waar mogelijk gebruik van gerapporteerde data door ondernemingen. Voor sommige indicatoren wordt ook gebruik gemaakt van geschatte data.

¹ Kijk [hier](#)

Voor illiquide beleggingscategorieën zoals hypotheek, vastgoed en infrastructuur is in de markt beperkt PAI-data beschikbaar. Het pensioenfonds spant zich in om de aanvullende data van de ongunstige effecten van de illiquide beleggingen te verkrijgen. Hiervoor heeft de ESG-adviseur een selectie gemaakt van voornamelijk Europese vermogensbeheerders waar actieve beleggingsposities worden opgebouwd, bij wie een uitvraag naar PAI-data is gedaan.

Voor het pensioenfonds is de uitvraag gestuurd aan JP Morgan AM (beheerder infrastructuur portefeuille), maar JP Morgan AM heeft aangegeven geen PAI-data op te kunnen leveren. Om de data operationeel te kunnen verwerken, zijn vermogensbeheerders gevraagd de PAI-data aan te leveren in een standaard template, het zogenaamde EET-template (breed geaccepteerd in de markt). Dit template is belangrijk om de ontvangen data te integreren met de bestaande PAI-data voor de liquide beleggingen. Tijdig ontvangen informatie van de beheerder is door de ESG-dienstverlener beoordeeld op onder andere:

- Volledigheid;
- Methodiek gekozen door de manager; en
- Aansluiting op bestaande informatie en databronnen in het PAI-statement.

De algemene bevindingen vanuit de uitgevoerde uitvraag zijn als volgt:

- Voor de meeste vermogensbeheerders is het niet mogelijk de PAI-data voor 1 april 2024 aan te leveren. Voor alle Financiële Marktparticipanten, waaronder de vermogensbeheerders, is de deadline voor de publicatie van het eigen PAI-statement 30 juni 2024;
- Vermogensbeheerders die PAI-data beschikbaar kunnen stellen doen dat:
 - Veelal in een eigen format en niet in het benodigde EET-template;
 - Op productniveau en niet op klantniveau.

De fiduciair beheerder heeft op basis van de aangeleverde data per beleggingscategorie bekeken of en hoe deze informatie in het template kan worden verwerkt.

Vastgoed

De Europese vastgoedbeheerders berekenen de PAI-vastgoedindicatoren op een vergelijkbare manier. De aangeleverde PAI-informatie is door de ESG-dienstverlener omgerekend naar een vastgoedsscore voor het pensioenfonds en opgenomen in dit statement.

Hypotheek

Er is geen marktconsensus voor pensioenfonds hoe over deze beleggingscategorie te rapporteren. De vermogensbeheerder voor hypotheek rapporteert over de PAI-vastgoedindicatoren en hiermee dus niet specifiek over de beleggingscategorie hypotheek, maar over het onderpand. Aangezien er geen consensus is over hoe te rapporteren over de beleggingscategorie hypotheek en er geen andere data beschikbaar is voor deze categorie, kan de ESG-dienstverlener geen redelijke aanname formuleren. De ESG-dienstverlener neemt de aangeleverde informatie niet op in het PAI-statement en de data van hypotheek wordt niet vermengd met data van directe vastgoedbeleggingen.

Infrastructuur

De ESG-dienstverlener integreert de beperkt aangeleverde PAI-informatie niet in het bestaande PAI-statement. De belangrijkste reden hiervoor is dat de meeste beheerders de gevraagde informatie niet tijdig beschikbaar hebben en de data niet in het benodigde template kunnen aanleveren. De ESG-dienstverlener heeft te weinig informatie over deze beleggingscategorieën om hiervoor een redelijke aanname te formuleren. De ESG-adviseur verwacht en zal zich blijven inspannen om dit in de toekomst te verbeteren en te zorgen dat het EET-template een marktstandaard wordt voor de aanlevering van PAI-data.

Voor infrastructuur wordt gerapporteerd over de PAIs voor kapitaalmarktbeleggingen. Voor infrastructuur wordt ook gerapporteerd over de PAI-vastgoedindicatoren. Het integreren van deze data in het bestaande PAI statement zal in de toekomst leiden tot vermenging van bronnen en berekeningsmethodieken.

Er is nog steeds een verbetering mogelijk in de datadekking voor de illiquide beleggingen. Desalniettemin is het pensioenfonds van mening dat met dit PAI-statement een getrouw beeld wordt weergegeven van de beleggingen van het pensioenfonds. Het pensioenfonds spant zich in om de beschikbare data van de illiquide beleggingen in de toekomst te verbeteren. Voor een aantal beheerders, waaronder niet-Europese beheerders zal dit een uitdaging blijven, omdat zij niet altijd verplicht zijn over PAI-data te rapporteren.

De fiduciair beheerder neemt geen verantwoordelijkheid voor de door de vermogensbeheerders verstrekte PAI-data die is opgenomen in het PAI-statement.

D. Engagementbeleid

In het MVB-beleid is opgenomen hoe het pensioenfonds vormgeeft aan de rol van “betrokken belegger” het pensioenfonds gaat in gesprek met ondernemingen waarin wij namens beleggingsinstellingen/klanten beleggen. Daarnaast maken wij actief gebruik van onze aandeelhoudersrechten om langetermijnwaardecreatie te bevorderen bij de ondernemingen waarin wij namens beleggingsinstellingen/klanten beleggen. Daarbij besteden wij aandacht aan de strategie, duurzaamheid en corporate governance van ondernemingen.

Het pensioenfonds maakt onderscheid tussen twee soorten engagement: Normatieve engagement en Thematische engagement. Daarnaast heeft het pensioenfonds een stembeleid. Deze onderdelen worden hieronder toegelicht.

De volgende indicatoren voor de belangrijkste ongunstige effecten worden in aanmerking genomen bij normatieve engagement:

- BKG-intensiteit ondernemingen waarin is belegd
- ondernemingen met vestigingen/activiteiten in of bij biodiversiteitsgevoelige gebieden wanneer de activiteiten van die ondernemingen negatieve gevolgen voor die gebieden hebben
- ondernemingen die betrokken zijn geweest bij schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen
- ondernemingen die blootstaan aan activiteiten en leveranciers met een significant risico op kinderarbeid, naar geografisch gebied of soort activiteit

De volgende indicatoren voor de belangrijkste ongunstige effecten worden in aanmerking genomen bij thematische engagement:

- Biodiversiteit

De volgende indicatoren worden in aanmerking genomen bij het stembeleid:

- Gemiddelde verhouding tussen aantal vrouwelijke en mannelijke leden in de raad van bestuur van ondernemingen waarin is belegd, uitgedrukt als percentage van alle leden in de raad van bestuur

Escalatiestrategie wanneer belangrijkste ongunstige effecten niet verminderen

Bij onvoldoende voortgang van engagement, kan het pensioenfonds een escalatiestrategie inzetten. Dit kan het geval zijn als de belangrijkste ongunstige effecten niet over meer dan één verslagperiode (van de PAI rapportage) zijn verminderd. Hierin spelen aandeelhoudersrechten een belangrijke rol. De escalatiestrategie biedt de volgende instrumenten:

- Tegen stemmen op bepaalde agendapunten bij onvoldoende openheid en voortgang bij engagement. Zo kan tegen het remuneratiebeleid worden gestemd indien ESG hierin onderbelicht is. Of kan tegen benoemingen worden gestemd indien de ESG-kennis binnen het bestuur onder de maat is. De onderneming kan over de voorgenomen steminstructie actief worden geïnformeerd om ons standpunt kracht bij te zetten;
- het stellen van vragen op de aandeelhoudersvergaderingen;
- Het plaatsen van aandeelhoudersresoluties op de agenda van de aandeelhoudersvergadering.

Bovenstaande instrumenten worden op case-by-case basis overwogen. Hierbij wordt meegewogen of het opportuun en effectief is. Wanneer deze instrumenten niet het gewenste effect hebben, kan het pensioenfonds besluiten over te gaan tot uitsluiting.

Voeren van dialogen met ondernemingen, engagement

Het pensioenfonds maakt onderscheid tussen twee soorten engagement: Normatieve engagement en Thematische engagement.

Normatieve engagement

Het doel van het Normatieve engagementprogramma is structurele schendingen van internationale normen te stoppen of te voorkomen. Structurele schendingen van deze normen vergroten het risico op nadelige gevolgen voor de onderneming, haar directe omgeving zoals lokale gemeenschappen of het milieu en voor andere belanghebbenden. Activiteiten die (mogelijk) leiden tot een schending van de internationale normen staan veelal in de belangstelling van niet-gouvernementele organisaties (ngo's) en de media. In de praktijk leiden deze schendingen vaak tot rechtszaken, die boetes of het uitbetalen van schadeclaims door de ondernemingen tot gevolg kunnen hebben. Dit zijn directe negatieve financiële effecten, die de belangen van aandeelhouders schaden. Indien de onderneming de schending van de norm niet opheft of niet langer openstaat voor dialoog, kan de onderneming worden uitgesloten en wordt de onderneming op de uitsluitingslijst geplaatst. Normatieve engagement voeren wij altijd uit in samenwerking met andere beleggers, om een zo groot mogelijke impact te realiseren.

Thematische engagement

Het Thematische engagementprogramma heeft een andere doelgroep dan Normatieve engagement. Hier staan niet de ondernemingen centraal die normen schenden, maar juist ondernemingen die zowel financieel als maatschappelijk op bepaalde thema's hun prestaties kunnen verbeteren. De thema's waarop engagement plaatsvindt, zijn passend binnen de speerpunten van het pensioenfonds. Bij de keuze van een thema spelen de volgende zaken een rol:

- Materialiteit van het thema;
- Sociale of ecologische relevantie van het thema;
- Omvang van de onderneming in de beleggingsportefeuille (zowel aandelen als bedrijfsobligaties);
- Succes kans van de dialoog.

Corporate governance en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

Corporate governance wordt vaak vertaald met goed ondernemingsbestuur. Het heeft betrekking op de verhouding tussen de verschillende organen van de onderneming zoals raad van bestuur, raad van commissarissen, aandeelhouders en andere belanghebbenden. Hierbij spelen rekenschap, transparantie en toezicht een centrale rol. Het pensioenfonds belegt zelf en namens klanten wereldwijd in beursgenoteerde ondernemingen en is daardoor ook aandeelhouder.

Betrokken aandeelhouder

Het pensioenfonds is ervan overtuigd dat goede corporate governance bijdraagt aan de langetermijnwaardcreatie van ondernemingen. Het pensioenfonds en haar klanten zijn betrokken aandeelhouders en maakt daarom actief gebruik van aandeelhoudersrechten. Zo gaan wij in gesprek met ondernemingen en stemmen wij op aandeelhoudersvergaderingen om langetermijnwaardcreatie bij ondernemingen te stimuleren.

Corporate governance uitgangspunten

Het stembeleid van het pensioenfonds is mede gebaseerd op de normen en best practices op het gebied van corporate governance zoals die van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en die van het International Corporate Governance Network (ICGN). Daarnaast worden voor elke afzonderlijke markt toepasselijke nationale wet- en regelgeving, lokale marktnormen en codes op het gebied van corporate governance toegepast bij het uitoefenen van stemrechten. Het pensioenfonds stemt met alle beschikbare aandelen op de aandeelhoudersvergaderingen van ondernemingen waarin wij beleggen. Dit betekent dat ook gestemd wordt in markten waar speciale eisen gelden voor het uitoefenen van stemrechten. Bijvoorbeeld in landen waar een speciale volmacht is vereist of in landen waar aandelen tijdelijk worden geblokkeerd in de periode voor de aandeelhoudersvergadering.

Stembeleid

Het pensioenfonds heeft het stembeleid op haar website gepubliceerd en rapporteert met een online rapportagetool over hoe zij heeft gestemd. Omdat het niet mogelijk is om alle aandeelhoudersvergaderingen in persoon te bezoeken, maakt het pensioenfonds via EOS gebruik van het stemplatform van Institutional Shareholders Services (ISS).

Aandeelhoudersvoorstellen

In toenemende mate staan aandeelhoudersvoorstellen op de agenda van de aandeelhoudersvergadering. Het pensioenfonds vindt het belangrijk de aandeelhoudersvoorstellen te steunen die in het verlengde liggen van de speerpunten Mensenrechten, Arbeidsnormen, Natuur & Milieu, Gezondheid en Klimaat.

Verantwoording stemgedrag

Het pensioenfonds is transparant over haar stemactiviteit.. Wij rapporteren elk kwartaal over het aantal aandeelhoudersvergaderingen waarop is gestemd en de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van corporate governance.

E. Verwijzingen naar internationale normen

Het pensioenfonds onderschrijft verschillende internationale initiatieven zoals de Principles for Responsible Investment en gebruikt de internationale kaders van het UN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights en het klimaatakkoord van Parijs.

Internationale kaders

De internationale uitgangspunten van het UN Global Compact vormen een van de normenkaders voor het pensioenfonds. Het UN Global Compact vindt haar oorsprong in internationaal breed geaccepteerde verdragen, zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, de conventies van de International Labour Organisation, de Verklaring van Rio inzake Milieu & Ontwikkeling en de anti-corruptie principes van de UN Conventie tegen Corruptie.

Daarnaast gebruikt het pensioenfonds de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen als leidraad voor de beoordelingen van ondernemingen waarin de beleggingsfondsen van het pensioenfonds beleggen. Deze richtlijnen maken duidelijk wat van ondernemingen wordt verwacht op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO). Ze bieden ondernemingen handvatten over hoe om te gaan met kwesties zoals ketenverantwoordelijkheid, mensenrechten, kinderarbeid, milieu en corruptie. Daarnaast onderscheiden de OESO-richtlijnen consumentenbelangen, wetenschap en technologie, mededinging en belastingen. De OESO-richtlijnen worden momenteel onderschreven door 44 landen. Hiermee zijn deze richtlijnen de enige door overheden onderschreven MVO-richtlijnen voor internationaal ondernemen en het enige kader dat een geschillenbeslechtingssysteem bevat.

De UN Guiding Principles on Business and Human Rights zijn internationale normen over mensenrechten waaraan staten en ondernemingen zich dienen te houden. Deze zijn in 2011 door de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties goedgekeurd.

Voor meer informatie over de (internationale) richtlijnen en initiatieven die het pensioenfonds ondersteunt, verwijzen wij naar ons [MVB-beleid](#).

Gebruikte indicatoren voor de belangrijkste ongunstige effecten om te meten hoe we voldoen aan deze internationale kaders:

- BKG-intensiteit ondernemingen waarin is belegd
- ondernemingen die betrokken zijn geweest bij schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen
- ondernemingen die blootstaan aan activiteiten en leveranciers met een significant risico op kinderarbeid, naar geografisch gebied of soort activiteit

Internationale kaders – Methodologie

Om goed inzicht te krijgen of ondernemingen zich houden aan de internationale normen, zoals verwoord in het UN Global Compact, de OESO-richtlijnen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights, screent de ESG-adviseur elk halfjaar de beleggingen van het pensioenfonds. Onze ESG-adviseur maakt hiervoor gebruik van informatie van MSCI en ISS (onafhankelijke ESG-data providers). Dat betekent dat het beleggingsuniversum wordt gecheckt op ondernemingen die mensenrechten, arbeidsnormen, milieunormen

en anti-corruptieregels schenden. Hierbij wordt gekeken naar impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu en de ernst, schaal en onomkeerbaarheid en waarschijnlijkheid van de schending. De derde stap is door engagement de negatieve impact van bedrijven te voorkomen, mitigeren of herstelmaatregelen en/ of compensatie mogelijk te maken. Bij onvoldoende voortgang kan het pensioenfonds overgaan tot uitsluiting. De voortgang en impact van het engagementbeleid wordt jaarlijks gemonitord middels een MVB-rapportage en middels een publieke rapportage verantwoord aan de pensioendeelnemers en andere belanghebbenden

Toekomst gericht klimaatscenario

Het pensioenfonds neemt op verschillende manieren toekomstgerichte klimaatscenario's mee in haar beleid. We hanteren klimaatscenario's voor onze portefeuilleconstructie.

Klimaatscenario's in portefeuilleconstructie

Allereerst neemt onze fiduciair beheerder Achmea IM in de evaluatie van de portefeuilleconstructie mee welk effect een klimaatcrisis zou hebben op het verwacht rendement van de beleggingsportefeuille over de komende vijf jaar. Dit klimaatcrisisscenario is een risicoscenario waarin het politiek momentum voor de energietransitie fors toeneemt en leidt tot een abrupte stijging van belasting op het gebruik van fossiele brandstoffen. De waarschijnlijke effecten van dit duurzaamheidsrisico op het rendement van de portefeuille kunnen leiden tot een aanpassing van de portefeuilleconstructie.

Voor meer informatie verwijzen we naar [het MVB-beleid](#) op onze website.

F. Historische vergelijking

De eerste historische vergelijking zal worden opgesteld in juni 2025.

Bijlage 'Due diligence proces' bij MVB beleid SNPS

Inleiding Due diligence

Due diligence is gericht op het vaststellen, prioriteren en analyseren van de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren. Dit betreft de negatieve impact voor de samenleving en het milieu in zowel de beleggingsportefeuille als bij potentiële beleggingen. Zoals aangegeven in het MVB-beleid doorloopt het pensioenfonds periodiek een screening van bedrijven op het schenden van de daarin genoemde internationale normen. Dit proces wordt het due diligence proces genoemd. Het due diligence proces wordt doorlopen om de belangrijkste ongunstige effecten van de beleggingen op duurzaamheidsfactoren vast te stellen en te prioriteren, met als doel ze te voorkomen en te verminderen alsmede om verantwoording af te leggen over hoe het pensioenfonds omgaat met de geïdentificeerde effecten.

In deze bijlage gaan we nader in op de verschillende stappen van het due diligence proces. Daarbij sluiten we aan bij EU-duurzaamheidswetgeving en het Instrumentarium van het Convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Pensioenfonds².

² Kijk [hier](#)

Toelichting op de verschillende stappen van het due diligence proces:

Stap 1 Inbedden van ESG in relevant beleid en managementsystemen

Het pensioenfonds onderschrijft de ESG-due diligence stappen conform het OESO-richtsnoer³. Wij streven via onze beleggingen naar (maatschappelijke) langetermijnwaardecreatie. We identificeren en beoordelen aan de hand van een due diligence screening de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren in de beleggingsportefeuille. Deze due diligence screening wordt uitgevoerd op basis van informatie van ISS en MSCI ESG (onafhankelijke ESG-dataproviders).

Stap 2 Vaststellen en beoordelen van belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen in de beleggingsportefeuille en bij potentiële beleggingen

Bij het screenen van onze beleggingsportefeuille (aandelen en [bedrijfsobligaties](#))⁴ worden (potentiële) negatieve impacts op de samenleving en het milieu geïdentificeerd. Dit zijn de belangrijkste ongunstige effecten van onze beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren.

Ter beoordeling wordt vervolgens gekeken naar de impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of het milieu en de ernst (omvang), schaal en onomkeerbaarheid (aard) van de schending. Dit houdt het volgende in:

- Ernst verwijst naar de heftigheid van de negatieve impact.
- Met schaal wordt het bereik van het gevolg bedoeld, bijvoorbeeld het aantal mensen dat wordt getroffen of kan worden getroffen of de omvang van de milieuschade.
- Onomkeerbaarheid verwijst naar de grenzen aan de mogelijkheden om de situatie van de getroffen personen of het milieu te herstellen, zodat deze overeenkomt met de situatie voorafgaand aan de negatieve impact.

Het screeningsproces vindt twee maal per jaar plaats.

Thematische aandachtsgebieden voortkomend uit de due diligence

De uitkomsten van de due diligence screening worden gecategoriseerd naar thematische aandachtsgebieden en beoordeeld op de mate van betrokkenheid van de onderneming en het effect op de samenleving of het milieu. De onderneming krijgt bij de prioriteringsbeoordeling een kwalificatie van rood, oranje of groen op basis van de ISS en MSCI ESG data. Deze kwalificatie wordt vervolgens gebruikt bij de prioritering van de thematische aandachtsgebieden.

De thematische aandachtsgebieden voor het pensioenfonds zijn gerelateerd aan mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie. Ondernemingen die zich niet houden aan deze normen worden als (potentieel) risicovol beschouwd voor de samenleving of het milieu. In het hoofdstuk hieronder worden de (internationale) standaarden uiteengezet die gebruikt worden bij de thematische aandachtsgebieden. Deze thematische aandachtsgebieden zijn al sinds de start van het toepassen van het MVB beleid (2007) integraal onderdeel van het normenkader van het pensioenfonds.

³ Kijk [hier](#)

⁴ Kijk [hier](#)

Het pensioenfonds prioriteert de daadwerkelijke en potentiële negatieve impact aan de hand van de ernst en waarschijnlijkheid en gebruikt voor alle geïdentificeerde casussen zijn invloed om de negatieve impact te voorkomen en/of te mitigeren. Hierbij wordt geen nadere prioritering gemaakt tussen thematische aandachtsgebieden, locatie waar de daadwerkelijke of potentiële negatieve impact zich voordoet of de omvang van onze positie in een onderneming.

Stap 3 Negatieve impacts voorkomen en/of mitigeren

Wanneer ondernemingen in onze beleggingsportefeuille (potentieel) negatieve impact veroorzaken of dreigen te veroorzaken, gebruiken wij onze invloed om deze negatieve impact te voorkomen en/of te mitigeren en indien nodig om herstelmaatregelen en/of compensatie mogelijk te maken. Dit doen wij via engagement. Waar nodig en mogelijk voeren we extra invloed uit door te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

Wanneer ondernemingen waarin wij beleggen negatieve impact hebben veroorzaakt c.q. daaraan hebben bijgedragen, verlangen wij dat zij herstelmaatregelen uitvoeren en/of benadeelden compensatie bieden c.q. daaraan bijdragen.

De nadere invulling van ons betrokkenheidsbeleid (engagement- en stembeleid) vindt u in het MVB-beleid en in de halfjaarlijkse verantwoord beleggen rapportages. In het uiterste geval kunnen wij besluiten om te desinvesteren en de onderneming uit te sluiten van belegging.

Stap 4 Monitoring van implementatie en resultaten

De voortgang en impact van ons engagementbeleid ten aanzien van de geïdentificeerde negatieve impact wordt gemonitord via een halfjaarlijkse rapportage opgesteld door het pensioenfonds.

Overzicht van standaarden die gebruikt worden bij thematische aandachtsgebieden

1.1 Mensenrechten

De 'rechten van de mens' vormen één van de vier hoofdthema's van het UN Global Compact en worden geadresseerd door de eerste twee principes van het UN Global Compact (zie tevens onderstaande tabel). Deze principes staan echter niet op zichzelf en zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 1). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van mensenrechten.

In de UN Guiding Principles on Business & Human Rights (UNGPs), staat specifiek beschreven hoe bedrijven met deze richtlijnen en verdragen dienen om te gaan en wat hun verantwoordelijkheden zijn. Of zoals de opsteller van de UNGPs, Professor John Ruggie stelt:

"The Guiding Principles' normative contribution lies not in the creation of new international law obligations but in elaborating the implications of existing standards and practices for states and businesses; integrating them within a single, logically coherent and comprehensive template; and identifying where the current regime falls short and how it could be improved".

Tabel 1. Principes UN Global compact en gelieerde verdragen op het thema mensenrechten

UN Global Compact			Relevante hoofdstukken	
Thema per Principe	Principe	Inhoud principe	OESO-richtlijnen	Relevante verdragen
Mensenrechten	Principe 1	Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren.	Mensenrechten	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.
			Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	De VN-verklaring over de rechten van inheemse volkeren.
	Principe 2	Bedrijven dienen ervoor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten	VIII. Consumentenbelangen	ILO conventie 169 betreffende inheemse en in stamverband levende volken in onafhankelijke landen.
			IV. Mensenrechten	Tripartite ILO-verklaring inzake multinationale ondernemingen en sociaal beleid.
				Geneefse conventie.
				Haagse conventie.
				Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

In de praktijk hebben mensenrechtenschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- beperking van het recht op zelfbeschikking;
- activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht;
- het niet respecteren van rechten van inheemse volken; en
- beperking van vrijheid van meningsuiting.

Beperking van het recht op zelfbeschikking

Het recht op zelfbeschikking van volken is opgenomen in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en is weer uitgewerkt in twee bindende VN verdragen: 'Burgerrechten en Politieke Rechten' (BuPo) en 'Economische, Sociale en Culturele Rechten' (EcSoCu). Deze verdragen werden in 1966 aanvaard en gingen in 1976 van kracht. Het individuele recht op zelfbeschikking kan gezien worden als een element van de persoonlijke vrijheid en daarmee als een grondslag van de mensenrechten. Hierdoor vormen kwesties waarin ondernemingen bijdragen aan een beperking van het recht op zelfbeschikking een mensenrechtenschending.

Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht

Ten aanzien van de kwestie 'Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht' is het van belang dat ondernemingen ten aanzien van degenen die gevolgen van hun activiteiten ondervinden internationaal erkende mensenrechten respecteren. De 'UN Guiding Principles on Business & Human Rights', die zijn geïntegreerd in de OESO-richtlijnen, bieden voor bedrijven een hanteerbaar beleidskader over de toepassing van mensenrechten en de UN Global Compact principes. Specifiek voor de activiteiten van bedrijven die te maken hebben met oorlogen of bezettingen biedt ook de Geneefse conventie een geschikt raamwerk.

Het niet respecteren van rechten van inheemse volken

De VN aanvaardden in 2007 een 'Verklaring over de rechten van inheemse volken'. De rechten van inheemse volken zijn daarmee pas in recente jaren formeel erkend. In de 'VN-richtlijnen voor mensenrechten ten behoeve van bedrijven' wordt gewezen op de landrechten en andere rechten van inheemse volken. Enkele landen met belangrijke inheemse minderheden stemden tegen de verklaring, waaronder de VS, Canada, Nieuw-Zeeland en Australië. Het belangrijkste verdrag is de ILO-conventie (no. 169) over inheemse en tribale volken in onafhankelijke landen. Voor deze toetsing is de bepaling dat ondernemingen de mensenrechten 'van personen die tot specifieke (bevolkings-)groepen horen die bijzondere aandacht vereisen' dienen te respecteren, indien zij een ongunstig effect op de mensenrechten van die personen kunnen hebben.

Beperking van vrijheid van meningsuiting

Vrijheid van meningsuiting is de vrijheid van burgers om hun overtuigingen kenbaar te maken, zonder voor vervolging door de staat te hoeven vrezen. Vrijheid van meningsuiting wordt vaak beschouwd als een integraal concept in democratieën maar is soms minder evident bij andere staatsvormen. De vrijheid om zonder angst voor vervolging je mening te kunnen uiten staat expliciet vermeld in de 'Universele Verklaring van de Rechten van de Mens'.

1.2 Arbeidsnormen

Het respecteren van arbeidsnormen is één van de vier hoofdthema's van het UN Global Compact en wordt geadresseerd door de principes 3,4,5 en 6. Deze principes zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 1.2.1). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van arbeidsnormen.

Tabel 2: Principes un global compact en gelieerde verdragen op het thema arbeidsrechten

UN Global Compact			Relevante hoofdstukken	
Thema per Principe	Principe	Inhoud principe	OESO-richtlijnen	Relevante verdragen
Arbeidsrechten	Principe 3	Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 87 betreffende de vrijheid tot het oprichten van vakverenigingen en de bescherming van het vakverenigingsrecht. ILO conventie 98 betreffende Toepassing van het recht van organisatie en collectieve onderhandeling.
	Principe 4	Bedrijven dienen alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 29 over dwangarbeid. ILO conventie 105 betreffende de afschaffing van dwangarbeid.
	Principe 5	Bedrijven dienen zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 138 betreffende de minimumleeftijd voor arbeid. ILO conventie 182 betreffende het effectief afschaffen van kinderarbeid. UN Verdrag over de rechten van het kind.
	Principe 6	Bedrijven dienen discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 100 betreffende gelijke beloning. ILO conventie 111 betreffende discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep.

Naast de UN Global Compact principes over arbeidsnormen zijn de internationale afspraken over minimale arbeidsnormen van belang, welke zijn vastgelegd in Conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie van de Verenigde Naties: de ILO-Conventies. Deze bieden een internationaal breed geaccepteerd raamwerk om bedrijven te beoordelen. Ook de 'UN Guiding Principles on Business & Human Rights' bieden een praktisch raamwerk om te beoordelen waar de verantwoordelijkheden van bedrijven bij arbeidsrechten beginnen en eindigen.

In de praktijk hebben arbeidsnormenschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- beperking van vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen;
- gebruik van dwangarbeid in de toeleveringsketen;
- kinderarbeid in de toeleveringsketen;
- discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep; en
- veiligheid van werknemers.

Beperking van vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen

Vakbondsvrijheid wordt genoemd in de derde richtlijn van het UN Global Compact. Deze luidt: "Businesses should uphold the freedom of association and the effective recognition of the right to collective bargaining." De ILO-conventies 87 en 98 stellen dat vakbonden ongestoord moeten kunnen onderhandelen met werkgevers over arbeidsvoorwaarden en dat vrijheid van organisatie en daarmee het recht om lid te worden van een vakbond tot de fundamentele mensenrechten behoort. Nederland heeft beide verdragen geratificeerd.

Gebruik van dwangarbeid in de toeleveringsketen

Het vierde principe van het Global Compact behandelt verplichte en gedwongen arbeid. Deze worden geadresseerd in de ILO-conventies 29 en 105 en hierin wordt onder andere gesteld dat bedrijven niet mogen profiteren van dwangarbeid of slavernij.

Kinderarbeid in de toeleveringsketen

Het vijfde principe uit het UN Global Compact stelt dat bedrijven zich dienen in te spannen om kinderarbeid uit te bannen. Ook is kinderarbeid in strijd met richtlijn van de OESO-richtlijnen voor internationale ondernemingen en met de ILO-conventies ten aanzien van 'de fundamentele principes en rechten op het werk' en het 'effectief afschaffen van kinderarbeid' (ILO-verdragen 138 en 182).

Discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep

Het zesde principe van het UN Global Compact gaat over het voorkomen van discriminatie in relatie tot werk en beroep. De ILO-conventies 100 en 111 en de OESO-richtlijnen bieden een kader voor bedrijven.

Veiligheid van werknemers

Niet expliciet genoemd in de principes van het UN Global Compact rond arbeidsrechten, maar vanzelfsprekend wel gelieerd aan de principes 1 en 2 op het gebied van mensenrechten, is de veiligheid van werknemers op de werkvloer. De OESO-richtlijnen bieden bedrijven handvatten om hier invulling aan te geven.

3.3. Milieu

Het milieu is het derde hoofdthema van het UN Global Compact en wordt geadresseerd door de principes 7, 8 en 9. Deze principes zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 3). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van milieunormen.

Tabel 3: Principes UN global compact en gelieerde verdragen op het thema milieu

UN Global Compact			Relevante hoofdstukken	
Thema per Principe	Principe	Inhoud principe	OESO-richtlijnen	Relevante verdragen
Milieunormen	Principe 7	Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties.	VI. Milieu	Verdrag van Bazel inzake de beheersing van de grensoverschrijdende overbrenging van gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan. Verdrag van Rio de Janeiro inzake biodiversiteit. Rio verklaring over milieu en ontwikkeling.
	Principe 8	Bedrijven dienen initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen.	VI. Milieu	Kyoto Protocol. VN Raamwerk verdrag over klimaatverandering. Akkoord van Parijs.
	Principe 9	Bedrijven dienen de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.	VI. Milieu	Rio verklaring over milieu en ontwikkeling. Agenda 21.

De richtlijnen van het UN Global Compact betreffende het milieu zijn afgeleid van de 'Rio verklaring inzake milieu en ontwikkeling' en luiden: *"Business should support a precautionary approach to environmental challenges"*, *"Business should undertake initiatives to promote greater environmental responsibility"* en *"Business should encourage the development and diffusion of environmentally friendly technologies."*

In de praktijk hebben schendingen van milieunormen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- milieuvervuiling – grond, of watervervuiling; en
- milieuvervuiling – bedreigen biodiversiteit.

Milieuvervuiling – grond, of watervervuiling en bedreigen biodiversiteit

Het preventie- en voorzichtigheidsbeginsel samen met het beginsel dat de vervuiler betaalt zijn terug te vinden in de Rio Verklaring en vormen de basis van het referentiekader. Een strikter referentiekader wordt geboden door het Kyoto Protocol, het Verdrag van Bazel (gericht op gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan) en het Biodiversiteitsverdrag van Rio de Janeiro. Deze specifieke en internationaal breed gedragen verdragen en conventies verwoorden welke verantwoordelijkheden ondernemingen hebben voor de effecten van hun activiteiten op lucht, water, bodem, klimaat, ecosystemen, biodiversiteit en gezondheid.

3.4 Anti-corruptie

Anti-corruptiebeleid is het vierde hoofdthema van het UN Global Compact en wordt geadresseerd door principe 10. Dit principe is gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 4). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG meegenomen bij het screenen van bedrijven op het naleven van anti-corruptienormen.

Tabel 4: Principes un global compact en gelieerde verdragen op het thema anti-corruptie

UN Global Compact			Relevante hoofdstukken	
Thema per Principe	Principe	Inhoud principe	OESO-richtlijnen	Relevante verdragen
Anti-corruptie	Principe 10	Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.	III. Informatieverstrekking	VN conventie tegen corruptie
			VII. Bestrijding van corruptie, omkopingsverzoeken, en afpersing	VN conventie tegen internationale georganiseerde criminaliteit
			Mededinging	
			Belastingen	

Principe 10 van het UN Global Compact betreft anti-corruptie en is afgeleid van de 'VN Conventie tegen corruptie' en de 'VN Conventie tegen internationale georganiseerde criminaliteit' en luidt: *"Businesses should work against corruption in all its forms, including extortion and bribery."*

Het 10^e principe uit het UN Global Compact stelt dat bedrijven alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping dienen te voorkomen en te bestrijden. In de praktijk hebben anti-corruptieschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- omkopingspraktijken; en
- afpersingspraktijken.